Andersomgeleid

Initiatiefvoorstel voor een andere visie voor fietsers bij werkzaamheden

D66
rotterdam

Samenvatting

In Rotterdam wordt er bij (veelal kleinere) werkzaamheden in de openbare ruimte nog onvoldoende gezorgd voor een veilige route voor fietsers. Voetgangers en fietsers worden omgeleid, terwijl de automobilist de reguliere route kan blijven vervolgen. Deze denkwijze moet anders. Dit voorstel stuurt er op aan om een nieuwe denkwijze te implementeren: *fietsers first* bij werkzaamheden. Daarnaast zijn er ook verbeterpunten in de wijze waarop de omleidingen worden aangeboden aan fietsers: omleidingen zijn vaak onduidelijk en zorgen daarmee voor gevaarlijke verkeerssituaties. Dit voorstel doet aanbevelingen om dit te verbeteren, door de omleidingen vanuit het perspectief van de fietser te creëren en de omleiding duidelijker en zichtbaarder te maken voor fietsers.

Inhoudsopgave

- Hoofdstuk 1: De huidige situatie
- Hoofdstuk 2: Wat willen we? Fietsers first!
- Hoofdstuk 3: Hoe bereiken we dat?
- Hoofdstuk 4: Financiën
- Ontwerpbesluit

Hoofdstuk 1: De huidige situatie

Rotterdam, autostad

Het Rotterdam na 1940 werd een stad waarin de auto centraal kwam te staan. In de wederopbouw zijn de wegen ingericht met het idee de auto zo snel mogelijk van A naar B te krijgen. Dit heeft geresulteerd in een stad waar de auto als vanzelfsprekend vervoermiddel volledig geïnternaliseerd is.[1] Echter is er de afgelopen jaren hard gewerkt om van Rotterdam steeds meer een fietsstad te maken, met de Fietskoers 2025 als belangrijke richtlijn. Rotterdammers pakken sneller de fiets en leggen steeds langere afstanden af. Sinds 2010 zijn er bijna twee keer zoveel fietsers, en dat worden er elk jaar meer.[2] D66 is heel blij met deze ontwikkeling en wil graag dat Rotterdammers gemotiveerd raken en blijven om op de fiets te stappen, in plaats van in de auto. Zowel voor de gezondheid van de Rotterdammers, het verbeteren van het klimaat door de vermindering van uitstoot, maar ook voor het straatbeeld is iedereen gebaat bij meer fietsers in plaats van auto's.

Werkzaamheden in Rotterdam

Maar, Rotterdam is ook een stad in ontwikkeling. Het college heeft als doelstelling om 14.000 – 16.000 nieuwe woningen te bouwen in haar termijn. Daarmee zal de stad verder verdichten. Overal wordt gebouwd en gewerkt om de stad nog mooier te maken. Ook wordt er veelvuldig gewerkt aan de wegen om de verkeersveiligheid te verbeteren.[3] Dit alles brengt vanzelfsprekend werkzaamheden met zich mee. Hierdoor ontstaan er wegversperringen op voetpaden, fietspaden en autowegen.

---

[1] https://www.groene.nl/artikel/gebouwd-om-doorheen-te-rijden
[2] https://www.rotterdam.nl/fietsstad
[3] https://www.watdoetdegemeente.rotterdam.nl/begroting2024/

Omleidingen voor fietsers

D66 is echter van mening dat voetgangers en fietsers hier vaker hinder van ondervinden dan automobilisten. Voetgangers en fietsers worden vaak als eerste omgeleid, terwijl de automobilist de reguliere route kan blijven vervolgen. Daarnaast zijn de omleidingen die voetgangers en fietsers worden aangeboden niet altijd duidelijk en in een enkel geval wordt er nog gebruikgemaakt van het bord 'fietsers afstappen'. Deze benadering is wat D66 betreft veel te veel ingericht op de optimale doorstroom van het gemotoriseerde verkeer, terwijl de stad snakt naar een *fietsers first* benadering. Daarnaast is het voor mensen met een fysieke beperking, of bijvoorbeeld ouders met een kinderwagen, niet altijd even makkelijk om als het voetpad versperd is, zomaar 'even om te lopen'. Ook voor hen moet de stad toegankelijk zijn bij werkzaamheden.

Stagnerende verkeersveiligheid

De Verkeersveiligheidscoalitie heeft recentelijk een appèl aangeboden aan kamerleden van de commissie Infrastructuur en Waterstaat, met de oproep om maatregelen te nemen op gebied van handhaving en te zorgen voor meer veiligheid voor fietsers. Al jaren is er een zorgwekkende trend van een stijgend aantal verkeersongelukken onder met name fietsers. Zo is ruim 1/3 van de verkeersdoden en ruim 2/3 van de ernstig verkeersgewonden in Nederland een fietser.[4] Ook de gemeente Rotterdam is onderdeel van de Verkeersveiligheidcoalitie, en toont daarmee de ambitie om ook de verkeersveiligheid in Rotterdam te verbeteren. Dit initiatiefvoorstel draagt mogelijk bij aan het verbeteren van de verkeersveiligheid in Rotterdam.

Rotterdam op de goede weg

De gemeente Rotterdam is op een aantal plekken in de stad al bezig om fietsers en voetgangers prioriteit te geven boven de auto in het voorzien van een prettige (alternatieve) route bij grote werkzaamheden aan de buitenruimte. Zo kreeg de fietser bij de werkzaamheden op de Roseknoop ten faveure van de

[4] https://swov.nl/nl/factsheet/fietsers

auto een goede fietsgelegenheid, waarbij een deel van de rijbaan werd vrijgemaakt voor fietsverkeer en dit werd verduidelijkt met bebording. Ook was op de website ‘rotterdamonderweg.nl’ een overzichtelijke kaart te zien met de omleidingsroute voor fietsers. Wij erkennen dan ook de goede intenties van de gemeente bij met name de grote werkzaamheden in de openbare ruimte.

Ook in het coalitieakkoord wordt nadrukkelijk de ambitie uitgesproken om de stad autoluw en fietsvriendelijker te maken. Daarnaast is ook de ambitie uitgesproken om de verkeersveiligheid in de stad te verbeteren.[5] Middels dit initiatiefvoorstel kan aan deze beide ambities extra invulling worden gegeven.

[5] Coalitieakkoord 2022 - 2026, Één Stad

Waar moet de fietser heen?

Hoofdstuk 2: Wat willen we? Fietsers first!

Wat D66 betreft zijn er nog veel mogelijkheden voor verbetering. Zeker in een stad die nooit af is, is het belangrijk dat er een goede aanpak is om ten alle tijden de weg voor fietsers toegankelijk te houden. De doorstroom voor fietsers moet in een *fietsers first*-stad altijd boven de toegankelijkheid voor auto's staan, met de doorgang van hulpdiensten in het hoofd houdend. Onze stad kent genoeg routes die voor auto's slechts een minimale vertraging opleveren. Hierdoor kun je de fietser ontlasten. Bij - vaak kleinere - werkzaamheden in de buitenruimte, of bij werkzaamheden aan gebouwen die zorgen voor hinder op fietspaden, wordt de fietser regelmatig de stoep op gestuurd, omgeleid of verzocht af te stappen. Dit kan en moet anders. Daarom komt D66 met het initiatiefvoorstel 'Andersomgeleid', om dit te veranderen.

D66 wil dat fietsers en voetgangers meer prioriteit krijgen bij het voorzien van een (alternatieve) route bij werkzaamheden. Wij beogen een verandering in het denken over de prioritering van verschillende modaliteiten. Wat ons betreft is het *fietsers (en voetgangers) first, auto's second*. Door de fietser boven de auto te plaatsen kan er creatiever omgegaan worden met het creëren van oplossingen. Laat de auto maar een blokje omrijden of een rijbaan minder ter beschikking hebben, in plaats van de fietsers. Plaats de werkzaamheden op de autobaan, in plaats van op het trottoir.

Daarnaast ambieert D66 dat als een omleiding voor fietsers onvermijdelijk is, deze fietsvriendelijker wordt gemaakt. Omleidingen zijn veelal onduidelijk en niet goed ingericht. Hierdoor zien wij dat fietsers nog te vaak vasthouden aan de voor hen gebruikelijke route, wat kan leiden tot onveilige situaties. In plaats van de fietser hiervoor te straffen, moet de focus liggen op het overtuigen van de fietser voor de omleiding. Op deze manier is een omleiding én veilig, én prettig voor de fietser. Er wordt momenteel vooral op het veiligheidsaspect gefocust, wat uiteindelijk juist een tegenovergesteld effect op de veiligheid heeft, omdat fietsers de omleidingen niet (kunnen) volgen.

Hoofdstuk 3: Hoe bereiken we dat?

Voorstel 1: Nieuwe denkwijze

De denkwijze andersom, de auto rijdt maar een blokje om!

Als er sprake is van werkzaamheden aan de straat, bestaat een kans dat deze ook het fietspad of de stoep betreft, of het deel van de weg waar de fietser normaliter rijdt. Maar ook werkzaamheden aan gebouwen kunnen leiden tot een wegversperring op het fietspad, denk aan steigers of bouwmaterialen die lukraak op het fietspad worden geplaatst. Regelmatig krijgen fietsers door deze werkzaamheden of plaatsingen een omleiding aangeboden. Echter is het voor auto's wél mogelijk om de weg te vervolgen. Daarom verzoeken wij het college het volgende:

- *Stuur aan op een vermindering van de hoeveelheid werkzaamheden op fietspaden*. Ga uit van de *fietsers first* gedachte bij het aangaan van werkzaamheden in de openbare ruimte.

- *Rapporteer aan de raad hoe vaak er werkzaamheden zijn op fietspaden, waarom, waar deze plaatsvinden en voor hoe lang.* Zo krijgt de raad meer inzicht in werkzaamheden die invloed hebben op de fietser, ten opzichte van de automobilist. De onderbouwing voor het versperren van fietspaden moet gestoeld zijn op proportionaliteit en het belang van de fietser moet worden meegewogen.

Enkele maatregelen die kunnen worden genomen om te zorgen dat fietsers zo min mogelijk te maken krijgen met een omleiding:

- *Geef bij werkzaamheden aan het fietspad, fietsers ruimte op de autorijbaan*. Bij een tweebaans autorijbaan kan deze tot een eenbaans beperkt worden, waardoor op de andere baan ruimte ontstaat voor een fietspad. Bij een eenbaans autorijbaan kan het een gedeelde weg met

fietsers worden, aangeduid door een ‘fietsers op rijbaan’ bord. Ook kan de maximumsnelheid van de rijbaan tijdelijk verlaagd worden naar maximaal 30 km/u of minder.

- *Onthoud fietspaden zo lang mogelijk van sluiting bij werkzaamheden*. Faseer de werkzaamheden en zorg dat er in alle fases van de werkzaamheden een strook beschikbaar is waar fietsers op kunnen rijden.

Voorstel 2: Verbeteren van omleidingen

Alles begint met goede begeleiding, geef de fietsers een goede omleiding

Er wordt soms onrealistisch gedacht over het gedrag van fietsers. Fietsers volgen niet altijd de omleiding, maar nemen de kortste route. In tegenstelling tot automobilisten moeten fietsers het namelijk hebben van spierkracht, om door weer en wind de plaats van bestemming te bereiken. Daardoor zijn fietsers geneigd de kortste weg te kiezen. Hierdoor kunnen echter onveilige situaties ontstaan. Daarom moet er nagedacht worden over omleidingen met het gemak voor de fietser als uitgangspunt.

- *Plaats een bord ‘Let op, omleiding’ ongeveer vijftig meter voordat de omleiding begint*. Zo voorkom je dat fietsers vlak voor de werkzaamheden zien dat ze om hadden moeten fietsen.

- *Verbied het bordje fietsers afstappen:* In veel steden en provincies is het inzicht al ingedaald dat dit bordje niet werkt. Sterker nog, het kan onveilige situaties opleveren. Fietsers zijn niet snel geneigd daadwerkelijk te stoppen bij een bordje fietsers afstappen (om de rollen om te draaien: er zijn ook geen bordjes met automobilisten uitstappen). Dit kan in sommige gevallen tot gevaarlijke situaties leiden, doordat fietsers bijvoorbeeld de stoep op moeten of toch proberen er langs te fietsen. In Rotterdam geldt er nog een uitzondering op het verbod op het

bordje ‘fietsers afstappen’ voor kortdurende versmallingen of afsluitingen waarbij de veiligheid moet worden gewaarborgd. In de praktijk leidt dat ertoe dat in sommige situaties de uitzonderingsregel nog als excuus lijkt te worden gebruikt.

- *Bedenk de routes niet alleen vanaf de tekentafel*: omleidingen zijn (bij met name kleinere werkzaamheden) met regelmaat niet volledig, of maken dat je niet uitkomt op de plek waar je normaliter wel terecht zou komen. Zorg dat de omleiding in de praktijk werkt, door locatiebezoeken uit te voeren en indien nodig fietsexperts te raadplegen. Ook wordt er veelal van uitgegaan dat fietsers de weg kennen, terwijl dit niet altijd het geval is. Kortom, voor elke omleiding moet vanuit het oogpunt van een fietser gedacht worden die de omgeving niet kent.

- *Altijd een omleidingsbord in zicht:* Fietsers moeten altijd een bord kunnen zien waar ze heen moeten fietsen, tot op de plek waar ze de reguliere weg kunnen vervolgen.

- *Plaats échte wegversperring*: zorg dat fietsers niet zomaar om één hek heen hoeven te fietsen om de gebruikelijke route alsnog te fietsen. Dwing ze om de omleiding te volgen. Zet de hekken over de volle breedte van het fietspad en maak ze aan elkaar vast, zodat passanten ze niet op kunnen pakken en verplaatsen.

Voorstel 3: Motiveer de fietser

Voor een fietser met sympathie, is de omleiding een makkie

Nudging is een belangrijke strategie om fietsers de goede kant op te krijgen. Door middel van opvallende borden met motiverende teksten zullen fietsers meer begrip hebben voor de omleiding, en daarmee sneller geneigd zijn de omleiding te volgen.

- *Maak omleidingsborden voor fietsers opvallend*: Door een duidelijk onderscheid te maken tussen omleidingen voor fietsers en auto's is het makkelijker voor fietsers om te herkennen welke omleiding voor hen bedoeld is. Daarnaast kan een leuke opvallende kleur de sympathie vergroten. In Amsterdam zijn omleidingsborden bijvoorbeeld roze.[6]

- *Maak omleidingsborden attractiever en leuker*: Door aan te geven hoeveel extra minuten de omleiding duurt en het aantal calorieën dat je verbrandt door de omleiding te volgen, zullen fietsers sneller gemotiveerd zijn om positiever over de omleiding te denken en daarmee eerder geneigd zijn de omleiding te volgen.

- *Bedank de fietser voor het volgen van de omleiding:* Plaats een bord 'Bedankt voor het volgen van de omleiding'. Dat wekt sympathie, en draagt eraan bij om in het vervolg ook de omleiding te volgen.

Voorstel 4: Online informeren

Werkzaamheden duidelijk op de kaart, zo blijft de fietser in volle vaart

De gemeente heeft een goede site ontwikkeld om werkzaamheden in Rotterdam op aan te geven: 'rotterdamonderweg.nl'. Deze site laat goed zien waar grote werkzaamheden plaatsvinden en geeft veelal een goed overzicht hoe de omleiding eruit ziet, maar kent ook verbeterpunten.

- *Verbreed het scala van werkzaamheden op de kaart*: in Rotterdam zijn veel meer (kleinere) werkzaamheden dan die op de kaart op rotterdamonderweg.nl vermeld staan. Terwijl juist vaak de kleinere werkzaamheden onduidelijk zijn voor fietsers. Een goed voorbeeld is de

6 https://www.nhnieuws.nl/nieuws/318941/roze-borden-moeten-fietsers-overtuigen-maximaal-een-minuut-extra-fietsen

site die de gemeente Utrecht[7] hanteert. Hierop zijn alle werkzaamheden die in de stad plaatsvinden te zien, met daarbij de ingetekende omleiding. Zo is goed te zien waar je in de hele stad wel en minder goed kunt fietsen, en hoelang alle werkzaamheden duren.

- *Verwijs mensen naar rotterdamonderweg.nl*: Plaats bij de vooraankondiging van werkzaamheden ook de tekst: 'Binnenkort omleiding, te zien op rotterdamonderweg.nl'. Voor veel Rotterdammers is deze website nu nog onbekend.

- *Werkzaamheden routeplanner:* Onderzoek of er een mogelijkheid is om een routeplanner applicatie te ontwikkelen, eventueel in samenwerking met bestaande platformen zoals het veelgebruikte Google Maps. Ook De Fietsersbond heeft een routeplanner app die werkzaamheden bijhoudt voor fietsers, om een zo snel mogelijke fietsroute voor de gebruikers te kunnen weergeven. Fietsers kunnen dan via de site bepalen welke route het snelst is, met inachtneming van de werkzaamheden in de stad.

Voorstel 5: Geen bouwmaterialen op het fietspad

Wie wil werken aan de stad, laat geen rommel achter op het fietspad

Te pas en te onpas zijn er bouwmaterialen, waterslangen, losliggende borden of ongebruikte afzethekken te vinden op en rondom de Rotterdamse fietspaden. Deze zorgen voor verwarring, of vormen obstakels voor fietsers. De organisaties die deze werkzaamheden verrichten moeten via een Tijdelijke Verkeersmaatregel (TVM) toestemming aan Stadsbeheer vragen voor de werkzaamheden. Binnen de TVM liggen er mogelijkheden voor Stadsbeheer om meer nadruk te leggen op het voorkomen van deze obstakels.

---

7 https://melvin.ndw.nu/public?areas=%5B337%5D&showheader=false&sw=52.049274,5.009555&ne=52.164020,5.221882

- *Vraag bij de aanvraag om een TVM extra aandacht voor het voorkomen van bouwmaterialen op fietspaden.*

- *Onderzoek de mogelijkheden tot het beboeten van bedrijven die onnodig of zonder toestemming vanuit de TVM voor verkeersbelemmeringen zorgen.*

- *Breid de melding mogelijkheden voor het versperren van fietspaden uit in de MeldR app, en geef deze meldingen prioriteit.* Zo kan er acuut gehandeld worden bij onveilige situaties.

Hoofdstuk 4: Financiën

Dit initiatiefvoorstel richt zich voornamelijk op een andere denkwijze ten aanzien van bestaande plannen en wegwerkzaamheden. Daar waar nu kosten gemaakt worden voor bebording en wegversperringen gericht op fietsers, zullen deze in lijn met het initiatiefvoorstel in de toekomst (meer) worden besteed aan het omleiden van de auto en andere gemotoriseerde modaliteiten. Dit hoeft geen extra kosten met zich mee te brengen en vraagt niet om een verhoging van budgetten.

Daarnaast beoogt de indiener met dit voorstel de informatievoorziening in de buitenruimte en online voor fietsers te verbeteren, wanneer er sprake is van wegwerkzaamheden of andersoortige wegversperringen. Dit leidt mogelijkerwijs tot een toename in het aantal borden, uitbreiding van de online informatievoorziening middels bijvoorbeeld een routeplannerapp en het uitbreiden van de MeldR-functionaliteiten. Deze kosten zullen zich volgens de indiener echter terugverdienen in het verminderen van verkeersincidenten, stimuleren van fietsgebruik en daarmee klimaatvriendelijk vervoer en beweging. Netto is een budgetverhoging daarmee niet noodzakelijk.

Ontwerpbesluit

De raad van de gemeente Rotterdam,

Gelezen het initiatiefvoorstel “Andersomgeleid” van raadslid I. van Wifferen;

Besluit:

Draagt het college op de volgende maatregelen te nemen:

1. *Nieuwe denkwijze*
    a. Stuur aan op een vermindering van de hoeveelheid werkzaamheden op fietspaden.
    b. Rapporteer aan de raad hoe vaak er werkzaamheden zijn op fietspaden, waarom, waar deze plaatsvinden en voor hoe lang.
    c. Geef bij werkzaamheden aan het fietspad, fietsers ruimte op de autorijbaan.
    d. Onthoud fietspaden zo lang mogelijk van sluiting bij werkzaamheden.
2. *Verbeteren van omleidingen*
    a. Plaats een bord ‘Let op, omleiding’ ongeveer vijftig meter voordat de omleiding begint.
    b. Verbied het bordje fietsers afstappen
    c. Bedenk de routes niet alleen vanaf de tekentafel
    d. Altijd een omleidingsbord in zicht
    e. Plaats échte wegversperring
3. *Motiveer de fietser*
    a. Maak omleidingsborden voor fietsers opvallend
    b. Maak omleidingsborden attractiever en leuker
    c. Bedank de fietser voor het volgen van de omleiding
4. *Online informeren*
    a. Verbreed het scala van werkzaamheden op de kaart
    b. Verwijs mensen naar rotterdamonderweg.nl

c. Werkzaamheden routeplanner

5. *Geen bouwmaterialen op het fietspad*
    a. Vraag bij de aanvraag om een TVM extra aandacht voor het voorkomen van bouwmaterialen op fietspaden.
    b. Onderzoek de mogelijkheden tot het beboeten van bedrijven die onnodig of zonder toestemming vanuit de TVM voor verkeersbelemmeringen zorgen.
    c. Breid de melding mogelijkheden voor het versperren van fietspaden uit in de MeldR app, en geef deze meldingen prioriteit.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering d.d. naar te bepalen.

De griffier, De voorzitter,